

สารบัญ

	หน้า
คำนิยม	ก
คำนำ	ข
บทที่ 1 ภาษาตระกูลไท (Tai) และประโยชน์ของการเรียนภาษาถิ่น	1
ลักษณะของภาษากลุ่มไท	1
ความหมายของคำว่า “ภาษาถิ่น”	2
ประโยชน์ของการศึกษาภาษาถิ่น	3
บทที่ 2 ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ	7
ภูมิหลังของภาคเหนือ	7
ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ	8
หน่วยเสียงพยัญชนะ	9
หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	9
หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย	13
เสียงเทียบของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐาน กับภาษาไทยถิ่นเหนือ	13
เสียงเทียบที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว	14
เสียงเทียบที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ	36
หน่วยเสียงสระ	40
หน่วยเสียงวรรณยุกต์	43
ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเหนือ	45
เสียงเทียบของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน กับภาษาไทยถิ่นเหนือ	48
บทที่ 3 โครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ	53
โครงสร้างพยางค์	53
โครงสร้างพยางค์ของคำพยางค์เดียวในภาษาไทยถิ่นเหนือ	53

	โครงสร้างที่ 1	53
	โครงสร้างที่ 2	54
	โครงสร้างที่ 3	56
	โครงสร้างที่ 4	57
	โครงสร้างที่ 5	58
บทที่ 4	การประกอบคำหรือการสร้างคำในภาษาไทยถิ่นเหนือ	59
	การรวมหน่วยคำ	59
	คำพยาน	59
	คำพยานประเภทหน่วยคำไม่อิสระ+หน่วยคำไม่อิสระ	59
	คำพยานประเภทหน่วยคำไม่อิสระ+หน่วยคำอิสระ	62
	คำประสม	63
	คำประสม	63
	คำซ้อน	66
	คำซ้อนสองพยางค์	66
	คำซ้อนสี่พยางค์	68
	การซ้ำหน่วยคำ	77
	คำซ้ำ 2 พยางค์	78
	คำซ้ำ 4 พยางค์	81
บทที่ 5	ความแตกต่างทางด้านคำศัพท์ระหว่างภาษาไทยมาตรฐานกับ	
	ภาษาไทยถิ่นเหนือ	83
	คำศัพท์ที่ออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน	83
	คำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกันหรือใช้คำศัพท์	
	ต่างกัน	95
	ชื่อพืช	95
	ชื่อสัตว์	99
	ชื่ออวัยวะต่าง ๆ	101
	ชื่อสิ่งของเครื่องใช้และเครื่องประดับต่าง ๆ	101

บทที่ 6	คำและการใช้คำชนิดต่าง ๆ ในภาษาไทยถิ่นเหนือ	103
	คำนามและการใช้คำนาม	103
	คำที่ใช้เรียกเครือญาติ	103
	คำลักษณนาม	105
	คำสามัญนาม	108
	คำเรียกชื่อวัน	108
	คำเรียกชื่อเดือนแบบโบราณ	108
	คำเรียกชื่อปีนักษัตร	109
	คำสรรพนามและการใช้คำสรรพนาม	110
	คำบุรุษสรรพนามที่เป็นคำสรรพนาม โดยเฉพาะ	110
	คำสรรพนามบุรุษที่ 1	110
	คำสรรพนามบุรุษที่ 2	110
	คำสรรพนามบุรุษที่ 3	111
	คำบุรุษสรรพนามที่มาจากคำนาม	111
	คำกริยาและการใช้คำกริยา	112
	คำกริยา	112
	การใช้คำกริยา	116
	คำกริยาคำเดียวแต่มีหลายความหมาย	116
	คำกริยาที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน	
	แต่ใช้คำศัพท์ต่างกัน	119
	คำวิเศษณ์และการใช้คำวิเศษณ์	129
	คำที่ใช้บอกเวลา	129
	คำที่ใช้บอกช่วงเวลาในแต่ละวัน	129
	คำที่ใช้บอกวัน	129
	คำที่ใช้บอกเดือน	130
	คำที่ใช้บอกปี	130
	คำที่ใช้บอกระยะเวลาหรือประมาณเวลา	130

คำที่บอกลักษณะต่าง ๆ	131
คำบอกสี	131
คำบอกกลิ่น	131
คำบอกรส	132
คำบอกขนาดสัดส่วนและลักษณะ	132
คำบอกลักษณะของกริยา	133
คำที่บอกจำนวนนับ	136
คำที่บอกปริมาณ	138
คำที่บอกกำหนดหรือชี้เฉพาะ	139
คำที่บอกสถานที่	141
คำอุทานและการใช้คำอุทาน	141
คำที่แสดงความรู้สึกแปลกใจหรือประหลาดใจ	141
คำที่แสดงความรู้สึกตกใจหรือตกใจเพราะได้รับบาดเจ็บ	142
คำที่แสดงความรู้สึกเวทนาสงสารหรือเห็นใจ	142
คำที่แสดงความรู้สึกไม่พอใจ รำคาญ ผิดหวังหรือโมโห	143
คำที่แสดงความรู้สึกขยะแขยงหรือรังเกียจ	143
คำที่แสดงความรู้สึกถูกดูถูกหรือไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้	143
คำที่แสดงความรู้สึกสาแก่ใจหรือสมน้ำหน้า	143
คำที่แสดงความรู้สึกกังวลใจ ไม่สบายใจ	143
คำร้องเรียกหรือขานรับและการใช้คำร้องเรียกและขานรับ	144
คำลงท้ายและการใช้คำลงท้าย	145
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความให้สุภาพ	146
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความให้หนักแน่นขึ้น	146
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความเชิงขอร้องหรือชักชวน	149
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความเชิงบังคับ	149
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความแบบไม่พอใจหรือโกรธ	149
คำลงท้ายที่เป็นคำไม่สุภาพ	150

บทที่ 7	ประโยคในภาษาไทยถิ่นเหนือ	151
	การเรียงคำเข้าประโยค	151
	ลักษณะประโยคในภาษาไทยถิ่นเหนือ	153
	ประโยคบอกเล่า	154
	ประโยคบอกเล่าธรรมดา	154
	ประโยคตอบรับ	156
	ประโยคปฏิเสธ	158
	ประโยคคำถาม	160
	ประโยคคำสั่ง	167
	ประโยคขอร้องหรือชักชวน	167
	การรวมประโยค	168
	นำประโยคความเดียวมาเรียงต่อกันตามลำดับเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้น	168
	รวมประโยคความเดียวโดยใช้คำเชื่อม	169
	ใช้คำสันธานเป็นคำเชื่อม	169
	ใช้คำสรรพนามเป็นคำเชื่อม	173
	ตัวอย่างข้อความภาษาไทยถิ่นเหนือ	173
	นิทานเรื่องปู่กับนกกระยาง	173
	นิทานเรื่องคนไม่รู้บุญคุณ	176
	นิทานเรื่องกินข้าวอร่อยทุกมื้อ	178
บทที่ 8	บทสนทนาภาษาไทยถิ่นเหนือ	183
	การทักทาย	183
	การขอบคุณ	185
	การขอโทษ	186
	การบอกเล่า	187
	การอวยชัยให้พร	187
	การเล่าอาการเจ็บป่วย	189

	ตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ	190
	การทำความรู้จักกัน	190
	การทักทายระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์	192
	การฝากซื้อกับข้าวระหว่างเพื่อนบ้าน	192
	การสนทนาระหว่างเพื่อนที่โรงเรียน	193
	การถามทาง	193
	การซื้อเสื้อผ้า	194
	การถามถึงบุคคล	195
	การซักถามประวัติ	196
	การชวนไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	197
บทที่ 9	สำนวนและความเปรียบในภาษาไทยถิ่นเหนือ	199
	สำนวนในภาษาไทยถิ่นเหนือ	199
	ความเปรียบในภาษาไทยถิ่นเหนือ	208
บทที่ 10	การศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือในวรรณกรรม	217
	ลพ. ๑๕ จารึกวัดพระธาตุหริภุญชัย มุมตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. ๒๐๔๓	221
	ลป. ๗ จารึกคอยจำ พ.ศ. ๒๐๔๕	229
	ชม. ๑ จารึกวัดเชียงมั่น พ.ศ. ๒๑๒๔	234
	ตำนานสิบห้าราชวงศ์	245
	นิทานหอยให้	253
	คำขอเรื่องธรรมเนียมกระจาบ (บทที่ 1)	265
	ภายิตล้านนา	272
	นิทานเรื่องปู่เถนย่าเถน	285
	นิทานเรื่องลูกพระยาเจ้าเมืองกับทูกตะ	289
	บรรณานุกรม	292
	ภาคผนวก	
	เปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานกับคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ	296

ประเภทคำนาม	296
คำนามที่เกี่ยวกับเครือญาติ	297
คำนามที่เกี่ยวกับอวัยวะของคนและสัตว์	299
คำนามที่เกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของพืช	305
คำนามที่เกี่ยวกับสิ่งของและเครื่องมือเครื่องใช้	306
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ	312
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและของใช้ของพระสงฆ์	313
คำนามที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	314
คำนามที่เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง	317
คำนามที่เกี่ยวกับอาหารและเครื่องปรุงอาหาร	320
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อผัก	323
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อผลไม้	326
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อดอกไม้	328
คำนามเกี่ยวกับชื่อไม้ยืนต้นและพืชล้มลุก	330
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อปลาและสัตว์น้ำ	331
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อนกและสัตว์ปีก	332
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อแมงและแมลง	334
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อสัตว์บก	336
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	337
คำนามที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและอาการเจ็บป่วย	338
คำนามที่เกี่ยวกับพาหนะและส่วนประกอบของพาหนะ	340
คำนามที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี	341
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี การแสดงการละเล่นและของเล่น	342
คำนามที่เกี่ยวกับอาชีพและสถานภาพของบุคคล	343
คำลักษณนาม	344
ประเภทคำกริยา	346
คำกริยาที่เกี่ยวกับการปรุงอาหาร	347

คำกริยาที่เกี่ยวกับการกินและการดื่ม	350
คำกริยาที่เกี่ยวกับการแต่งตัว	350
คำกริยาที่เกี่ยวกับการพูดและการเปล่งเสียง	351
คำกริยาที่เกี่ยวกับความรู้สึก	353
คำกริยาที่เกี่ยวกับอาการของร่างกายและการเจ็บป่วย	355
คำกริยาที่เกี่ยวกับการทำความสะอาด	356
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเย็บปักถักร้อยและการผลิตสิ่งของ	357
คำกริยาที่เกี่ยวกับการทำร้ายและการต่อสู้	359
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกและการเคลื่อนที่	361
คำกริยาที่เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน	365
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเกษตร	365
คำกริยาที่เกี่ยวกับตา	366
ประเภทคำสรรพนาม	368
คำบุรุษสรรพนาม	368
คำแสดงคำถาม	369
ประเภทคำวิเศษณ์	369
คำบอกกำหนดหรือชี้เฉพาะ	370
คำบอกช่วงเวลาใน 1 วัน	370
คำบอกระยะเวลา	371
คำบอกจำนวนและปริมาณ	373
คำบอกรสและรสชาติ	375
คำบอกสี	375
คำบอกกลิ่น	376
คำบอกลักษณะ	377
คำบอกขนาด	379
คำบอกสัมผัส	380
ประเภทคำลงท้าย	380